

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE	V
LYHENTEET	XIII
I YLEINEN OSA	1
1 LUONNONSUOJELULAIN HISTORIA.....	3
1.1 Johdanto	3
1.2 Vuoden 1923 luonnonsuojelulaki.....	4
1.3 Ensimmäiset suojelualueet.....	5
1.4 Vuoden 1923 luonnonsuojelulain kehitys	6
1.5 Luonnonsuojeluohjelmat	8
1.6 Vuoden 1996 luonnonsuojelulain tausta	8
1.7 Vuoden 1996 luonnonsuojelulaki	11
1.8 Luonnonsuojeluohjelmista vapaaehtoiseen suojeluun	13
1.9 Vuoden 2023 luonnonsuojelulaki.....	15
1.10 Yhteenveto.....	17
2 KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET JA SITOUMUKSET	19
2.1 Yleistä	19
2.2 Varhaiset luonnonsuojelusopimukset.....	20
2.3 Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus	21
2.4 Maailmanlaajuinen luonnon monimuotoisuuskehys.....	23
3 EUROOPAN UNIONIN LUONNONSUOJELUOIKEUS.....	26
3.1 EU:n biodiversiteettistrategia 2030	26
3.2 EU:n oikeus	28
3.3 EU-oikeuden valvonta	30
4 KANSALLISEN OIKEUDEN TAVOITTEET, ERÄÄT PERIAATTEET JA KANSALLINEN HALLINTO	33
4.1 Ympäristöperusoikeus	33
4.2 Luonnonsuojelulain tavoite.....	34

4.3	Varovaisuusperiaate	36
4.4	Saamelaiskulttuurin suoja	39
4.5	Luonnonsuojelun hallinto.....	42
5	LUONNONSUOJELUN SUUNNITTELU	44
5.1	Johdanto	44
5.2	Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma.....	44
5.3	Vapaaehtoisen luonnonsuojelun toimenpideohjelmat.....	45
5.4	Luonnonsuojeluohjelma.....	48
5.5	Yhteiskunnalliset näkökohdat ja tieteellinen perusta.....	52

II SUOJELUALUEET JA MAISEMANSUOJELU 55

6	EUROOPAN UNIONIN NATURA 2000 -VERKOSTO	57
6.1	Yleistä	57
6.2	Alueiden valinta verkostoon.....	59
6.2.1	Unionin säännökset alueiden valinnasta	59
6.2.2	Suomen Natura 2000 -verkoston laatiminen	64
6.3	Natura 2000 -verkoston oikeudellinen merkitys	66
6.4	Alueen poistaminen Natura 2000 -verkostosta.....	69
6.5	Tietojen muuttaminen.....	70
6.6	Verkostoon kuuluvien alueiden suojelun toteuttaminen	72
6.7	Heikentämiskielto	77
6.8	Hankkeita ja suunnitelmia koskevat menettelysäännökset.....	80
6.8.1	Luontodirektiivin velvoitteet.....	80
6.8.2	Luonnonsuojelulain mukainen arviointivelvollisuus....	81
6.8.3	Natura-arviointi.....	92
6.9	Päätös arvioinnin jälkeen.....	96
6.10	Poikkeuksen myöntämisharkinta.....	99
6.11	Kompensointivelvoite	107
7	LUONNONSUOJELUALUEET	113
7.1	Luonnonsuojelualueiden verkosto	113
7.2	Luonnonsuojelualueen perustamisedellytykset	116
7.3	Valtion maiden suojelu.....	118
7.3.1	Suojelualueiden perustaminen.....	118
7.3.2	Kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitus- säännökset	122
7.3.3	Valtion muiden luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännökset.....	133

7.3.4	Hoito- ja käyttösuunnitelma sekä järjestyssääntö	136
7.3.5	Valtion asetuksella perustetun suojelualueen lakkauttaminen tai rauhoitusmääräysten lieventäminen	139
7.4	Yksityiset luonnonsuojelualueet	139
7.4.1	Suojelualueen perustaminen yksityismaalle	139
7.4.2	Yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräykset	143
7.4.3	Poikkeaminen ja lakkauttaminen.....	146
7.4.4	Määräaikainen suojelu.....	150
7.5	Suojelun toteuttaminen	151
7.5.1	Luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvan alueen toimenpidekielto	151
7.5.2	Heikentämisen estäminen.....	156
8	MAISEMANSUOJELU JA LUONNONMUISTOMERKIT	158
8.1	Maisemansuojelun säännösten kokonaisuus	158
8.2	Maisemanhoitoalueet.....	159
8.3	Luonnonmuistomerkit	165
8.4	Kieltotaulujen kielto	168

III ELIÖLAJIEN JA ELINYMPÄRISTÖJEN SUOJELU 169

9	ELIÖLAJIEN SUOJELU.....	171
9.1	Eliöyksilöiden suojelu	171
9.1.1	Eliölajien suojelun tarve ja tavoite	171
9.1.2	Eliölajeja koskevien säännösten soveltamisala	172
9.1.3	Eliöyksilöitä koskevat rauhoitussäännökset	173
9.1.4	Poikkeaminen eliölajien rauhoitussäännöksistä.....	182
9.1.5	Rauhoitettujen eliölajien yksilöiden hallussapito, vaihdanta ja kaupallinen hyödyntäminen	198
9.2	Eliölajien yksilöiden maahantuonti ja maastaviennit	201
9.3	Poikkeaminen kielloista	202
9.4	CITES-sopimuksen täytäntöönpano.....	202
9.5	Eliölajien siirtoistutus ja avustettu leviäminen	206
9.6	Elinympäristöjen suojelu suojelualueiden ulkopuolella.....	207
9.6.1	Uhanalaiset eliölajit	207
9.6.2	Lain nojalla voimassa oleva lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelu	210
9.6.3	Eryteisesti suojeltavien lajien elinympäristöjen suojelu.	219
9.6.4	Euroopan unionin tärkeinä pitämien eliölajien esiintymispaikkojen suojelu.....	223
9.6.5	Uusina tavattujen eliölajien esiintymispaikkojen suojelu	224
9.6.6	Poikkeaminen esiintymispaikkasuojelusta	225

10	LUONTOTYYPPIEN SUOJELU	229
10.1	Luontotyyppien suojelun tarve ja tavoite	229
10.2	Luontotyyppisuojaohjauksena.....	230
10.3	Luonnonsuojelulain 7 luvun luontotyypit	232
10.4	Erityisen tärkeät elinympäristöt metsälaissa	243
10.5	Vesilain luontotyypit.....	250

IV KORVAUKSET JA VAHINKOIHIN SIDOTUT TUET 255

11	SUOJELUSTA MAKSETTAVAT KORVAUKSET	257
11.1	Sopimisen ensisijaisuus.....	257
11.2	Korvauksen oikeudelliset perusteet	257
11.3	Korvausmenettely.....	264
11.4	Haitan määrän arviointi ja merkityksellisyys	268
11.5	Kustannukset, maksaminen ja muutoksenhaku.....	273
11.6	Maksettujen korvausten palauttamisvelvollisuus.....	274
11.7	Korvauksen verottomuus.....	275
12	VAHINKOIHIN SIDOTUT TUET	276

V JULKISUUS, HALLINTOMENETTELY, MUUTOKSENHAKU JA SEURAAMUKSET 279

13	JULKISUUS, KUULEMINEN JA TIEDOKSIANTO	281
13.1	Julkisuusperiaate	281
13.2	Luonnonsuojelun tietojärjestelmä	282
13.3	Passiiviset ja aktiiviset toimet	284
13.4	Salassapito ja tietosuojat.....	286
13.5	Kuuleminen, tiedoksianto ja tiedottaminen.....	287
14	MUUTOKSENHAKU	291
14.1	Oikaisu ELY-keskuksen tukipäätöksestä	292
14.2	Valituskelvoinen päätös ja muutoksenhakuinstanssi	292
14.3	Asianosaisen valitusoikeus LSL:n nojalla tehdystä hallinto- päätöksestä.....	296
14.4	Yhteisön valitusoikeus.....	298
14.5	Viranomaisten valitusoikeus	304
14.6	Valitusoikeus lunastusmenettelyssä ja rikosasiassa	305
14.7	Oikeudenkäyntikulut	306

15	LUONNONSUOJELULAIN NOUDATTAMISEN VALVONTA JA TEHOSTEET.....	308
15.1	Valvonta	308
15.2	Haltuunotto-oikeus	311
15.3	Pakkokeinot lainvastaisuuden keskeyttämiseksi ja poistamiseksi	313
15.4	Erytynen vireillepano.....	317
15.5	Rikosoikeudelliset seuraamukset.....	323
15.6	Menettämisseuraamukset.....	335

VI ENNALLISTAMINEN 341

16	ENNALLISTAMISVELVOITE VOIMASSA OLEVASSA LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ	343
16.1	Luonnolle aiheutetun vahingon korvaaminen tai poistaminen .	343
16.2	Hallintopakkovelvoite oikeudenvastaisen tilan poistamiseen.....	343
16.3	Luontovahingon korjausvelvollisuus	345
17	LUONNONTILAN PARANTAMISEN TUKEMINEN.....	355
17.1	Luonnontilan parantamisen tukemisen lähtökohdat	355
17.2	Avustus ja tuki	358
18	VAPAAEHTOINEN EKOLOGINEN KOMPENSAATIO.....	362
18.1	Ekologisesta kompensatiosta yleisesti	362
18.2	Vapaaehtoinen heikentämisen hyvittäminen	364
18.3	Luonnonarvojen tuottaminen.....	368
18.4	Heikennyksen hyvittäminen	375
18.5	Kompensaatiorekisteri	383
18.6	Poikkeaminen hyvitysalueen hävittämis- ja heikentämiskiellosta	384
19	EU:N ENNALLISTAMISASETUS	385
19.1	Kohti ennallistamista.....	385
19.2	Yleistavoite ja keskeisimmät määritelmät.....	386
19.3	Ennallistamis- ja palauttamisvelvoitteet.....	388
19.4	Heikentämättömyysvelvoite	392
19.5	Ekosysteemipalveluiden parantamisvelvoitteet	394
19.6	Toimeenpanon kehys	399

VII KESKEISET KEHITTÄMISTARPEET 407

---

20 KESKEISET KEHITTÄMISTARPEET 408

LÄHTEET 415

OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO..... 426

ASIAHAKEMISTO..... 431